

Simone den Braber *student School voor Journalistiek (HU)*

Een buitenspeelplaats, felgekleurde speeltjes: de honden in het Gemeenschappelijk Dierenlaboratorium (GDL) in Utrecht lijken het goed te hebben. Ze mogen zelfs minimaal een uur per dag buiten ravotten. Maar niets is wat het lijkt. Deze dieren zijn proefdieren, slechts een paar van de 600.000 proefdieren die jaarlijks in Nederland worden gebruikt om de geneeskunde en wetenschap vooruit te helpen. Het gebruik van proefdieren is legaal, maar wat mag allemaal in Nederland? En wat moeten we daarvan vinden?

Veel Nederlanders realiseren het zich niet, maar elk pilletje dat wij slikken, gaat langs minimaal één proefdier. En de term 'buiten het bereik van kinderen houden', komt niet uit de lucht vallen. Ook de reinigingsmiddelen in ons keukenkastje, zonnebrand en sommige soorten yoghurt zijn ooit getest op proefdieren. Wreed, vinden velen. "Het is niet altijd leuk, maar wat we aan proeven op dieren te danken hebben is van onschatbare waarde", vindt Toon Hesp, proefdiervoorzorgster bij het GDL in Utrecht.

Wet op de dierproeven

Muizen en ratten worden het meest gebruikt voor dierproeven, 72% van de proefdieren is muis of rat. (Zodoende 2010). Maar ook konijnen, kippen, varkens, schapen, geiten, honden en katten worden regelmatig gebruikt om de veiligheid van stoffen, de oorzaak van ziekten en nieuwe behandelmethodes op te testen. Per vijftienduizend Nederlanders wordt er jaarlijks één proefdier gebruikt. Dit gaat echter niet zomaar. We hanteren een strenge wetgeving op het gebruik van proefdieren: een proef moet een medisch of wetenschappelijk doel hebben, zo mogen proefdieren in Nederland niet worden gebruikt om cosmetica op te testen. Ook mogen dankzij deze wet alleen deskundigen met proefdieren werken en dienen dieren verdoofd te worden wanneer er pijn aan te pas komt. Al deze regels staan in de – al een aantal keren herziene – Wet op de dierproeven. Deze wet is er sinds 1977 en is er om proefdieren te beschermen en onnodig ongerief te voorkomen. Onder deze wet vallen alle gewervelde dieren die worden gebruikt voor een proef en daar mogelijk last van kunnen hebben.

Binnen de Wet op de dierproeven is het 3V-principe nader uitgewerkt: wanneer een onderzoeker zijn proef gaat vormgeven, moet hij dat doen aan de hand van de drie V's. De drie V's staan »

voor vervanging, vermindering en verfijning. Met vervanging wordt het zoeken naar alternatieven bedoeld, vermindering is de term die aangeeft dat er niet meer dieren dan nodig mogen worden gebruikt en verfijning dwingt een onderzoeker om rekening te houden met het welzijn van de dieren: een proef uitvoeren met zo min mogelijk ongerief voor de dieren.

De Europese Unie heeft een richtlijn ("Directive") op basis van de 3V's vastgesteld in 2010. De Europese landen hebben twee jaar de tijd om de bepalingen in deze richtlijn door te voeren in hun nationale wetgeving. Maar echt beter wordt het er niet op in Nederland. Eigenlijk zijn de Nederlandse regels nu al strenger dan de nieuwe Europese regels: "In Nederland hebben we altijd voorgelopen op het gebied van proefdieren en dat doen we nu nog. Oost-Europese landen die net tot de EU zijn toegetreden, zijn nog lang niet zo ver als wij, hierdoor kan de EU niet te snel gaan in het vernieuwen van het proefdierenbeleid", vindt Marjolein van Boxel van het Nationaal Kennis Centrum Alternatieven voor dierproeven (NKCA).

Geen grote stap vooruit voor Nederlandse proefdieren dus. Want ondanks de verscherpte regels in de EU, is er nog veel mogelijk: "De nieuwe wetgeving van de Europese Unie houdt veel opties open, zo is bijvoorbeeld het gebruik van niet-mensapen nog legaal", beweert Christiaan Wittevrongel van Stichting Proefdiervrij. Deze stichting kijkt hoe Nederland proefdiervrij kan worden. Ook houdt de stichting zich bezig met de drie V's. "Wij richten ons vooral op vervanging en een beetje op vermindering", legt Wittevrongel uit. Geen proefdieren meer, maar zolang dat niet mogelijk is, minder proefdieren.

Veiligheid

En dat is voorlopig niet mogelijk. Een leven zonder proefdieren is voorlopig een utopie. Dieren kunnen nu vaak nog niet met zekerheid worden vervangen voor iets anders, maar er wordt ook weinig naar vervanging gezocht. "Onderzoekers willen gewoon graag hun onderzoeksvraag beantwoorden, als dat zonder proefdieren beter, sneller en goedkoper kan, doen ze dat", vertelt van Boxel. "Er is echt maar een heel klein clubje hardcore onderzoekers dat zich bezighoudt

---

met het zoeken naar alternatieven voor proefdieren." Volgens van Boxel ligt de voornaamste oorzaak van het proefdiergebruik in Nederland bij onszelf, de samenleving. "De laatste jaren hebben we allemaal zo'n gevoel van onveiligheid gekregen. We willen alle risico's weten van dingen die we op onze huid smeren, dingen die we aan onze kinderen geven en noem maar op. Als wij allemaal zo bang blijven, blijft deze druk op dierproeven."

Dierenleed

Maar hoe erg zijn dierproeven eigenlijk? De Nederlandse wet is en blijft streng, overal wordt aan gedacht. Toch lijken proefdieren vaak een verre van ideaal bestaan te leiden. "Je moet je wel realiseren dat geen enkel dier dit pand levend verlaat", vertelt Hesp, terwijl hij naar een aantal honden loopt. De dieren worden speciaal gefokt om te fungeren als proefdier, en ondergaan heftige operaties. Daarom zijn dierproeven volgens Wittevrongel van Proefdiervrij 'niet oké': "Dierproeven zijn belastend voor dieren en ze hebben geen keus." Ook vindt Wittevrongel de huisvesting van proefdieren niet zoals het hoort. "Ik vind het altijd heel heftig om te zien. Deze dieren zitten niet in hun eigen natuurlijke omgeving."

Toch is het welzijn van dieren steeds belangrijker geworden in Nederland, zo krijgen dieren kooiverrijking en er wordt rekening gehouden met de natuurlijke leefomgeving. Ook worden sociale dieren zoveel mogelijk in een sociale omgeving gehuisvest. "We geven muizen en ratten buizen en tissues, daar kunnen ze dan een beetje mee spelen", legt proefdierverzorgster Hesp uit. Ook luisteren de dieren in Utrecht overdag naar de radio, waardoor de dieren niet zo snel schrikken van onverwachte geluiden. "We hebben de favoriete zender van de dieren nog niet laten onderzoeken, maar meestal luisteren ze naar Sky Radio of Q Music!"

Maar als proefdierverzorgster vindt ook Hesp het soms lastig om met proefdieren te werken. Hij vindt het vaak moeilijk om afscheid te nemen van de dieren: "Je krijgt er echt een band mee, het is best moeilijk als zo'n dier voor de laatste keer weggaat." Want ondanks dat Hesp meewerkt aan dierproeven, houdt hij van de dieren. "Wil je een kusje? Nee, je mag geen kusje", zegt Hesp tegen een geit waar hij even voor stopt. "Maar ze hebben het hier wel goed hoor", vindt hij. Hij accepteert het lot van de proefdieren. Net als velen anderen in Nederland, want volgens Van Boxel van het NKCA en Wittevrongel van Proefdiervrij, is het vooraan de realiteit. **«**

